

ଶେଷରେ ମରିଯାଏ । ତାଙ୍କ ସମସ୍ୟା ଅଞ୍ଚଳରେ କୌରପାଇରିପ୍ପୁ ଔଷଧରେ ବିହନ ଦିଶୋଧନ କରି ଧାନ ବୁଣନ୍ତି । ଏଥପାଇଁ ୭୦୦ ଗ୍ରାମ ଔଷଧକୁ ୧୦୦ କି.ଗ୍ରା. ଧାନରେ ମିଶାଇ ବୁଣନ୍ତି । ମରୁଡ଼ି ପରିସ୍ଥିତିରେ ଏହି ସମସ୍ୟା ହେଲେ କାର୍ବୋଫ୍ଲୂଗାନ ଧ କି.ଗ୍ରା. ଏଥାଇ କୁ ଏକ ହେକ୍ଟର ଜମିରେ ପ୍ରୟୋଗ କରନ୍ତୁ । ଗୋଗ ଓ ପୋକ ନିଯନ୍ତ୍ରଣ ପାଇଁ ଗୋଟିଏ ହେକ୍ଟର ଜମିରେ ଔଷଧ ସିଞ୍ଚନ ପାଇଁ ୫୦୦ ଲିଟର ପାଣି ବ୍ୟବହାର କରନ୍ତୁ ।

ରୋଗ ନିୟମକଣ

ପତ୍ରଚିତ୍ରା ରୋଗ : ମାଟିଆ
ରଙ୍ଗର ପତ୍ରଦାଗ ଗୁଡ଼ିକ ବୃତ୍ତାକର ବା
ଗୋଲ ଆବୃତ୍ତିର ହେଉଥାଏ, ସଂକ୍ରମଣା
ଗୁ ରୁ ୧୦ ପ୍ରତିଶତ ହେଲେ ଢିଥେନ
ଏମ-୪୫ (ମୋନକୋଜେବ) କୁ
୦.୧୯%ରେ ସିଞ୍ଚନ କରନ୍ତି ।

ମହିଷା ରୋଗ : ପତ୍ରଦାଗ ଗୁଡ଼ିକ
ଆଖୁ ଆକୁରି ହୋଇଥାଏ । ଛୋଟ
ଛୋଟ ଦାଗ ଗୁଡ଼ିକ ମଣି ବଡ଼ ଦାଗ
ହୋଇଥାଏ । ଏହି ରୋଗ କେଣାରେ ମଧ୍ୟ ସଂକ୍ରମଣ କରିଥାଏ । କେଣାରେ ଏହା ହେଲେ, ଅଗାଢ଼ି ମାତ୍ରା ବଢ଼ିଥାଏ
। ମହିଷା ରୋଗ ମୁଣ୍ଡ ରୁ ୧୦% ସଂକ୍ରମଣ ହେଲେ ୦.୬ ଗ୍ରାମ୍ ପ୍ରାଇସାଇକ୍‌ଲୋଜୋଲ ଔଷଧକୁ ଏକ ଲିଟର ପାଣିରେ
ମିଶାଇ ସିଞ୍ଚନ କରନ୍ତୁ । କେଣାରେ ମହିଷା ରୋଗ ଶତକତା ମୁଣ୍ଡ ରୁ ୧୦ ଭାଗ ସଂକ୍ରମିତ ହେଲେ ୦.୬ ଗ୍ରାମ୍
ପ୍ରାଇସାଇକ୍‌ଲୋଜୋଲ ଏକ ଲିଟର ପାଣିରେ ମିଶାଇ ସିଞ୍ଚନ କରନ୍ତୁ କିମ୍ବା ଶତକତା ୦.୧ ହିନୋସାନ୍ ୫୦ ଲୟ
କିମ୍ବା ହେନ୍ଦୁର ପ୍ରତି ୨୫ କି.ଗ୍ରା. କିଟାଜିନ୍ ୧୭ ଜି ଦାନାଦାର ପ୍ରୟୋଗ କରନ୍ତୁ ।

ଧାନ ଅମଳ : ଫୁଲ ଉଡ଼େଇବାର ୨୪ ରୁ ୩୦ ଦିନ ମଧ୍ୟରେ ଧାନ କଟି ଆଣନ୍ତୁ । ଧାନକୁ ଅମଳ ପରେ ଭଲଭାବେ ପାଇଁଦି ଶୁଖାଇ ରଖନ୍ତୁ । ଧାନରେ ଜଳୀଯ ଅଂଶ ଶତକତା ୧୨ ରୁ ୧୪ ରଖନ୍ତୁ ।

ମିଶ୍ରିତ ଚାଷ ଓ ପସଲ ପର୍ଯ୍ୟାଏ : ଧାନ ସହିତ ହରଡ଼ ଚାଷ ମଧ୍ୟ କରାଯାଇଥାଏ । ଚାରି ଧାଡ଼ି ଧାନରେ ଏକ ଧାଡ଼ି ହରଡ଼ ଚାଷ କରନ୍ତୁ । ଧାନ ଚାଷ ପରେ କୋଳିଥ ଚାଷ କରନ୍ତୁ ଯାହାକି ଅଛି ପାଣୀ ଦରକାର କରେ ଓ ଜମିର ଉର୍ଗତା ମଧ୍ୟ ବଢାଇଥାଏ ।

ମତ୍ୟଭାରୀ ଉକାଳମି ପାଇଁ ଅଧୁକ ଅମଲକ୍ଷ୍ୟ ଓ ମରୁତି ମହାଶୀ ଧାନ କିମ୍ବମ

ସି.ଆର.ଆର.ଆଇ ବୈଶଳ୍ମିକ ଇତ୍ତାହାର - ୧୧୦

୧୦୩ ସମସ୍ତ ସତ୍ର ସଂରକ୍ଷିତ : ଭାକିଆନପ-କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ଧାନ ଗବେଶଣା ଅନୁଷ୍ଠାନ, ଏପିଲ-୨୦୧୫

ସମ୍ବାଦନା ଏବଂ ପୃଷ୍ଠା ବିନ୍ୟାସ : ବିଶ୍ୱନାଥ ଷଡ଼ଙ୍ଗୀ ଏବଂ ସନ୍ଧ୍ୟା ରାଣୀ ଦଲାଳ

ସମନ୍ୟ : ଜୀ. ଏ. କେ. କମାର

ଫଟୋ : ପ୍ରକାଶ କର ଏବଂ ଉଗବାନ ବେହେରା

ପତ୍ରକାଳୀ

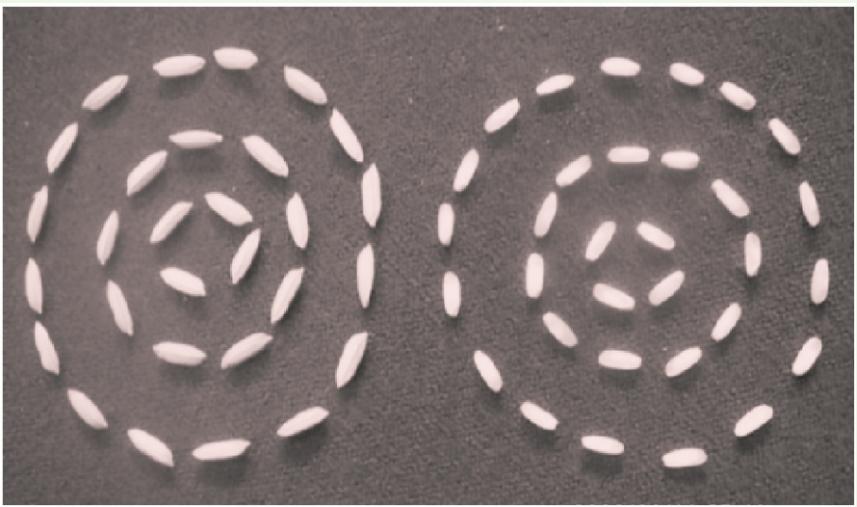
ଉତ୍କାଞ୍ଜମି ପାଇଁ ଅଧୁକ ଅମଳକ୍ଷମ ଓ ମରୁଭୂଟି ସହଣୀ ଧାନ କିମ୍ବମ

ଶର୍ତ୍ତ କୁମାର ପ୍ରଧାନ, ଦୀପକ କୁମାର ନାୟକ, ଲଗୋଦର ହେହେରା, ଜ୍ୟୋତିରଙ୍ଗନ ମିଶ୍ର
ବିଶ୍ୱନାଥ ଷତଙ୍ଗୀ, ଓଂକାର ନାଥ ସ୍ଟୀ

ଦିପ ଜମିରେ ମଗୁଡ଼ି ଜନିତ କାରଣ ପାଇଁ ଧାନ ଉପାଦନ ଓ ଉପାଦକତା କମ ହୋଇଥାଏ । ପାଶିର ଅଭାବ ଓ ଠିକ୍ ସମସ୍ତରେ ବର୍ଷା ନ ହେବା ଜନିତ ସମସ୍ୟାକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖୁ ଉପଯୁକ୍ତ ଧାନ କିସମର ଆବଶ୍ୟକତା ଜରୁରୀ ହେଲାଣି । ଏହି ସମସ୍ୟା ଆମ ପୂର୍ବ ଭାରତାଷ୍ଟ ରାଜ୍ୟ ଗୁଡ଼ିକ ଯଥା : ଖାଡ଼ିଖଣ୍ଡ, ଓଡ଼ିଶା, ଛତିଶଗଡ଼, ବିହାର ଓ ପଞ୍ଜିମବଙ୍ଗର କିଛି ଅଂଶରେ ଦେଖା ଦେଇଛି ଓ ଏଥିପାଇଁ ଆମକୁ ଏହି ଜମିରୁ ହାରାହାରି ଶତକଢ଼ା ୪୦ ପ୍ରତିଶତ ଧାନ ଉପାଦନ କମ ମିଳୁଛି ଯାହାର କି ଆନୁମାନିକ ମୂଲ୍ୟ ୩୯୫୦ କୋଟି ଟଙ୍କା ହେବ । ତେଣୁ କୃଷକ ମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଅଧିକ ଅମଳକ୍ଷମ ଏବଂ ମଗୁଡ଼ି ସହଣୀ ଶକ୍ତି ଥିବା ସତ୍ୟଭାବୀ କିସମ କେବ୍ୟୁୟ ଧାନ ଗବେଷଣା ଅନୁଷ୍ଠାନ, କଟକ ବାହାର କରିଅଛି ।

ଓଡ଼ିଶାରେ ବିନା ମରୁତିରେ ଏହି କିସମଟି ଏକ ହେକ୍ଟାରରୁ ହାରାହାରୀ ୪୩ କ୍ଷିଣ୍ଣାଳ ଅମଲ ହୋଇଥାଏ କିନ୍ତୁ ମରୁତି ପରିସ୍ଥିତିରେ ଏଥରୁ ୨୭ କ୍ଷିଣ୍ଣାଳ ଆଦାୟ କରିଛୁଏ । ପୂର୍ବାଞ୍ଚଳ ରାଜ୍ୟ ମାନଙ୍କରେ ହେକ୍ଟାର ପିଛା ହାରାହାରୀ ୨୭ କ୍ଷିଣ୍ଣାଳ ଓ ମରୁତି ପରିସ୍ଥିତିରେ ୨୭ କ୍ଷିଣ୍ଣାଳ ଅମଲ ଦେବା ପ୍ରମାଣିତ ହୋଇଛି । ୧୧୦ ଦିନରେ ପାରୁଥିବା ଏହି କିସମର ଗଛ ଅନ୍ତରେ ଉଚ୍ଚ (୧୦୦-୧୦୫ ସେ.ମି) ଯାହାକି ଅମଲ କଲା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଠିଆ ହୋଇ ରହେ । ଏହି କିସମର ମଧ୍ୟମ ପିଲ ଦେବା କ୍ଷମତା ଅଛି ଏବଂ ପ୍ରତି ବର୍ଗମିଟରରେ ୨୫୦ଟି କେଣ୍ଟା ଦେଲଥାଏ । ଏହାର ଚାଉଳ ସ୍ଵରୂ ଅଗେ, ସହଜରେ ଭାଙ୍ଗେ ନାହିଁ ଏବଂ ଏଥରେ ଆମାଇଲେଜ ପରିମାଣ ଦରକାର ମୁତ୍ତାବକ ରହିଛି । ଏହି କିସମଟିରେ କାଣ୍ଡବିଷା, ପତ୍ରମୋଡ଼ା, ଧଳାପିଠିଆ ଗୁଣ୍ଡି ପୋକି, କାହାଲିଆ ପୋକି ଓ ମହିଷା ଗୋଟିଏ ପାଇଁ ସହଣା ଶକ୍ତି ରହିଛି ।

ପତ୍ୟଭାବା କିମ୍ବର ରୂପାବଳୀ:

ଉଦ୍‌ଧାରଣା - ୧୦୦-୧୦୫ ସେ.ମି
ପିଲ ସଂଖ୍ୟା - ୭ ରୁ ୯
କେଣ୍ଠା ସଂଖ୍ୟା ବର୍ଗମିଟର ପ୍ରତି - ୨୫୦
ଫୁଲ ଉଡ଼ାଇବା ଅବଧି - ୮ ଦିନ
କେଣ୍ଠାର ପ୍ରକାର - ଗୁହ୍ନ
କେଣ୍ଠା ବାହାରିବା - ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ
ଶୁଙ୍କ - ନାହିଁ
୧୦୦୦ ଚାଉଳର ଓଜନ - ୨୩.୫ ଗ୍ରାମ

ଚାଉଳର ଲମ୍ବା - ୨.୭୫ ମି.ମି
ଚାଉଳର ମୋଟା - ୨.୦୨ ମି.ମି
ଚାଉଳର ଲମ୍ବା/ମୋଟା ଅନୁପାତ - ୩.୩୫
ଚାଉଳ - ଧଳ
ଚାଉଳ ପ୍ରକାର - ଲମ୍ବା ଓ ସର୍ବ
ଧାନରୁ ଚାଉଳ ପରିମାଣ - ୮୮ ପ୍ରତିଶତ
ଆମାରଲୋଜ - ୨୪.୫ ପ୍ରତିଶତ
ବାସ୍ତା - ନାହିଁ

ଅଧ୍ୟକ ଅମଳ ପାଇଁ ଚାଷ ପ୍ରଣାଳୀ

ଜମି ପ୍ରସ୍ତୁତି :

ମୋଡ଼ ପତ୍ର ଲୁହା ଲଙ୍ଘନ ବ୍ୟବହାର କରି ମାଟିକୁ ଭଲଭାବେ ଗୁଣ୍ଠ କରିଦିଅଛୁ । ଏହା ଗୋଗାରେଟର ପକ୍ଷ ଦ୍ୱାରା ଚାଷ କଲେ ଭଲ ଗୁଣ୍ଠ ହୋଇଥାଏ । ବୁଣିବା ପୂର୍ବରୁ ଜମିକୁ ସମତୁଳ କରିଦିଅଛୁ ।

ବିହନ ବିଶେଷଜ୍ଞତା :

ହୃଦୟପୃଷ୍ଠ ଓ ନିରୋଳା ବିହନ ବ୍ୟବହାର କରନ୍ତୁ । ଅଛୁ ଓଜନ ଓ ଅଗାଡ଼ି ଧାନକୁ ବାହାର କରିଦିଅଛୁ । ଏଥୁପାଇଁ ୨୦ ପ୍ରତିଶତ ଲୁଣ ପାଣିରେ ଧାନକୁ ଗୋଲାଇ ଭାସୁଥିବା ଧାନକୁ ବାହାର କରିଦିଅଛୁ । ଏକ ଲିଟର ପାଣିରେ ୨୦୦ ଗ୍ରାମ ଲୁଣକୁ ମିଶାଇ ଏକ ମିଶ୍ରଣ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରନ୍ତୁ । ପାଞ୍ଚ କି.ଗ୍ରା. ବିହନ ପାଇଁ ୧୦ ଲିଟର ଲୁଣ ପାଣି ପ୍ରସ୍ତୁତ କରନ୍ତୁ । ଏହି ଲୁଣ ପାଣିକୁ ୩-୪ ଥର ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇପାରିବ । ଧାନକୁ ଧୋଇ ଦୁଇଦିନ ଶୁଶ୍ରାକଳା ପରେ ବୁଣି ପାରିବେ । ଏହି ପ୍ରଣାଳୀ ବ୍ୟବହାର କଲେ ହୃଦୟପୃଷ୍ଠ ଗଛ ଓ ଆବଶ୍ୟକ ଗଛ ସଂଖ୍ୟା ପାଇପାରିବା ।

ବୁଣିବା ସମୟ :

ମୌସୁମାବାୟ୍ୟ ପ୍ରବାହ ଓ ମାଟିର ବଢ଼ର ଦେଖୁ ବିହନକୁ ବୁଣାନ୍ତୁ । ସମ୍ବରତଃ ଜୁନ୍ ମାସ ଦ୍ୱାରା ସପ୍ତାହରୁ ଶେଷ ସପ୍ତାହ କିମ୍ବା ଜୁଲାଇ ମାସ ଶେଷ ସପ୍ତାହ ମଧ୍ୟରେ ଧାନ ବୁଣା ଶେଷ କରନ୍ତୁ ।

ମୁଦ୍ରିକା ଶୋଧନ :

ସାଧାରଣତଃ ଉକାଇମି ଅମ୍ବାୟ୍ୟ ହୋଇଥାଏ । ତେଣୁ କ୍ଷାରାୟ୍ୟ ପଦାର୍ଥ ପକାଇ ଅମ୍ବାୟ୍ୟ ଅଂଶକୁ କମ୍ କରାଯାଇ ପାରେ । ତେଣୁ ଜମିର ଅମ୍ବା ପରାକ୍ଷା କରି କୃଷି ବିଶେଷଜ୍ଞଙ୍କ ପରାମର୍ଶ ନେଇ ଜମିରେ ଆବଶ୍ୟକ ମୁତ୍ତାବକ ରନ୍ ପ୍ରୟୋଗ କରନ୍ତୁ ।

ଧାନ ବୁଣା :

ଲଙ୍ଘନ ସିଥାରରେ ବୁଣିବା ପାଇଁ ୮ କି.ଗ୍ରା. ଧାନ ଦରକାର ପଡ଼ିଥାଏ । ଧାତ୍ରିକୁ ଧାତ୍ରି ୨୦ ସେ.ମି. ଦୂରତା ରଖନ୍ତୁ ଏବଂ ବୁଣି ସାରି ମଇଦେଇ ବିହନକୁ ଘୋଡ଼ାଇ ଦିଅନ୍ତୁ । ମିଶ୍ରିତ ଚାଷ ପାଇଁ ଚାରି ଚାରିଧାତ୍ରି ଧାନରେ ଏକଧାତ୍ରି ହରତ୍ତ ବୁଣାନ୍ତୁ ।

ପାର ପ୍ରୟୋଗ :

ଯବକ୍ଷାରଜାନ, ଫ୍ରିଜ୍ ଓ ପଟାସ ସାରକୁ ହେବୁର ପ୍ରତି ୪୦:୩୦:୨୦ କି.ଗ୍ରା. ହିସାବରେ ପ୍ରୟୋଗ କରନ୍ତୁ । ସମସ ଫ୍ରିଜ୍ ଓ ପଟାସ ସାରକୁ ମୂଳ ସାର ହିସାବରେ ଧାତ୍ରି ବୁଣିଲା ବେଳେ ପ୍ରୟୋଗ କରନ୍ତୁ । ଯବକ୍ଷାରଜାନ ସାରକୁ ତିନିଥର କରି ପ୍ରୟୋଗ କରନ୍ତୁ । ପ୍ରଥମ ଥର ୨୦ କି.ଗ୍ରା. ଯବକ୍ଷାରଜାନ ସାରକୁ ଘାସ ବାଛି ସାରି ପକାନ୍ତୁ । ଏହି ସମୟଟି ଧାନ ବୁଣିବାର ୨୦ ଦିନ ପରେ ଆସିଥାଏ । ବୁଣିବାର ୩୫ ରୁ ୪୦ ଦିନ ପରେ ଦ୍ୱିତୀୟ ଥର ୧୦ କି.ଗ୍ରା. ଯବକ୍ଷାରଜାନ ପକାନ୍ତୁ ଓ ଅବଶିଷ୍ଟ ୧୦ କି.ଗ୍ରା. ଯବକ୍ଷାରଜାନ ସାରକୁ କେଣ୍ଠା ବାହାରିବା ସମୟରେ ପକାନ୍ତୁ ।

ବାଲୁଙ୍କା ଦମନ :

ସାଧାରଣତଃ ଦିପ ଜମିରେ ଅନାବନା ଘାସ ଅଧିକ ହୋଇଥାଏ । ବିସପାଇରିବେଳେ ସୋଡ଼ିଯମ ଘାସମରା ଔଷଧକୁ ୩୦ ଗ୍ରାମ ଏ.ଆର. ଏକ ହେବୁର ଜମିରେ ସିଞ୍ଚନ କଲେ ବାଲୁଙ୍କା ଦମନ ହୋଇଥାଏ । ଏହି ଔଷଧ ବଜାରରେ ନୋମିନି ଗୋଲତ, ସେଗାର୍ଡ, କ୍ରପଷ୍ଟାର, ଲଙ୍କାର ଇତ୍ୟାଦି ନାମରେ ମିଳିଥାଏ । ଏହି ଔଷଧକୁ ବିହନ ବୁଣିବାର ୧୨ ଦିନ ପରେ ପ୍ରୟୋଗ କରାଯାଇ ପାରେ ।

କାଟ ନିୟମକଣ

ଗନ୍ଧିପୋକ : ଏହି ପୋକ ଧାନରୁ ଖୁବ ଶୋଷିନେଇ ଧାନକୁ ଅଗାଡ଼ିରେ ପରିଣାମ କରିଦେଇଥାଏ । ଏହାପରେ ଜବକ ଓ ବାଳାଣ୍ଟ ସଂକ୍ରମଣ କରି ଚାଉଳକୁ କଳା କରିଦେଇଥାଏ । ଯେତେବେଳେ ପ୍ରତି ବର୍ଷ ମିଟରରେ ୫ଟି ପୋକ ଦେଖାଯିବ, ସେତେବେଳେ ଔଷଧ ଯଥା: ମିଥାଇଲ ପାଗଥୁଅନ ୫% କିମ୍ବା କ୍ଲୋରପାରିଫେସ ୫% କୁ ହେବୁର ପ୍ରତି ୨୫ କି.ଗ୍ରା. ଗୁଣ୍ଠ ପ୍ରୟୋଗ କରନ୍ତୁ ।

ଉଳ : ଉଳ ଗଛର ଚେରକୁ କାଟିଥାଏ ଯାହାଦ୍ୱାରା ଗଛ ପ୍ରଥମେ ହଳଦିଆ ପଡ଼େ ଓ ପରେ ୫୦ଟିଲି ଯାଇ